
Ruddervoorde - WZC Ter Luchte

Rapportage archeologisch
proefsleuvenonderzoek –
9 november 2010

Liesbeth MESSIAEN & Pieter
LALOO

Project :

Ruddervoorde – Woon- en Zorgcentrum Ter Luchte: archeologisch proefsleuvenonderzoek

Opdrachtgever :

OCMW Oostkamp
Kerkstraat 6
Waardamme

Uitvoerder :

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Liesbeth Messiaen, Pieter Laloo

D/2010/12

C 2010 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

INHOUDSOPGAVE

<u>Voorwoord</u>	<u>p.4</u>
<u>Technische fiche</u>	<u>p.4</u>
<u>Inleiding</u>	<u>p.5</u>
<u>Aanleiding en doel van het onderzoek</u>	<u>p.5</u>
<u>Geografische en bodemkundige situering</u>	<u>p.5</u>
<u>Archeologische voorkennis</u>	<u>p.6</u>
<u>Tijds kader</u>	<u>p.7</u>
<u>Methodologie</u>	<u>p.7</u>
<u>Resultaten</u>	<u>p.8</u>
<u>Conclusies en aanbevelingen</u>	<u>p.10</u>
<u>Bibliografie</u>	<u>p.11</u>

BIJLAGE 1 : grondplan proefsleuvenonderzoek

BIJLAGE 2 : detail sleuven

BIJLAGE 3 : inventaris sleuven

BIJLAGE 3 : inventaris sporen

Voorwoord

Op 9 november 2010 vond te Ruddervoorde – Woon- en zorgcentrum Ter Luchte een prospectie met ingreep in de bodem plaats d.m.v. proefsleuven op een ca. 0,8ha groot terrein, waarop het OCMW van Oostkamp ter uitbreiding van het huidige rusthuis 30 assistentiewoningen, een parking en een polyvalente zaal wenst in te richten. Dit rapport vormt de schriftelijke neerslag van het verloop van het proefsleuvenonderzoek en de resultaten van het project.

Hierbij willen de auteurs de opdrachtgever, het OCMW van Oostkamp, bedanken. Ook Sam De Decker van het Agentschap Ruimte en Erfgoed (provincie West-Vlaanderen) willen we danken voor de administratieve begeleiding. Verder verdient landmeter-expert Jan Maes uit Alveringem een woord van dank voor het meetwerk dat werd verricht. De firma Demaecker & Vanhaecke bvba uit Meetkerke stond in voor de graafwerken.

Technische Fiche

Site: Ruddervoorde – Woon- en Zorgcentrum Ter Luchte

Ligging: Ruddervoorde

Provincie West-Vlaanderen

Kadaster: Afdeling 5, Sectie B, Percelen : 694L2, 694K2, 695F3, 695R3

Onderzoek: Vooronderzoek / prospectie met ingreep in de bodem/proefsleuvenonderzoek

Opdrachtgever: OCMW Ruddervoorde

Uitvoerder: Ghent Archaeological Team bvba

Vergunning: 2010/395

Vergunninghouder: Liesbeth Messiaen

Vergunning metaaldetectie: 2010/395 (2)

Vergunninghouder: Pieter Laloo

Projectarcheologen: Liesbeth Messiaen & Pieter Laloo

Bewaarplaats archief: Vakgroep Archeologie, Universiteit Gent

Grootte projectgebied: ca. 0,8ha

Grootte onderzoeksgebied: 0,32ha

Termijn: 9 november 2010

Resultaten:

- cluster paalsporen en gracht in oosten
- gracht in westen

1. Inleiding

Op 9 november 2010 werd te Ruddervoorde – Woon- en Zorgcentrum Ter Luchte een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, op een projectgebied van ca. 0,8ha groot.

In dit verslag zullen in een aantal hoofdstukken het verloop en de resultaten van het onderzoek toegelicht worden. Vooreerst komen de aanleiding en het doel van dit onderzoek aan bod, gevolgd door een geografische en bodemkundige situering; een situering binnen het archeologisch kader en een situering in tijd. In een volgend hoofdstuk wordt de gevolgde methodologie toegelicht, waarna de resultaten worden voorgesteld. Tot slot volgen de conclusie en daaraan de gekoppelde aanbevelingen. In de bijlage op CD-Rom bevinden zich de digitale opmetings- en bewerkte grondplannen, een selectie uit het digitaal archief en een aantal lijsten.

2. Aanleiding en doel van het onderzoek

Het OCMW van Oostkamp plant de uitbreiding van het bestaande woon- en zorgcentrum met de bouw van 30 assistentiewoningen, een parking en een polyvalente zaal op de betrokken percelen. Gezien deze werken gepaard gaan met bodemversturende activiteiten werd door het Agentschap Ruimte en Erfgoed een archeologisch vooronderzoek uitgeschreven om het archeologisch potentieel van het gebied in te schatten.

3. Geografische en bodemkundige situering

Het projectgebied is gelegen in de dorpskern van Ruddervoorde. De te onderzoeken percelen bevinden zich langsheen de Terluchtestraat, de Leitemolenstraat en de Sint-Elooisstraat.

De bodem staat gekarteerd als Sdh, of matig natte lemige zandbodem. (Ameryckx et al. 1995; <http://geovlaanderen.agiv.be>).

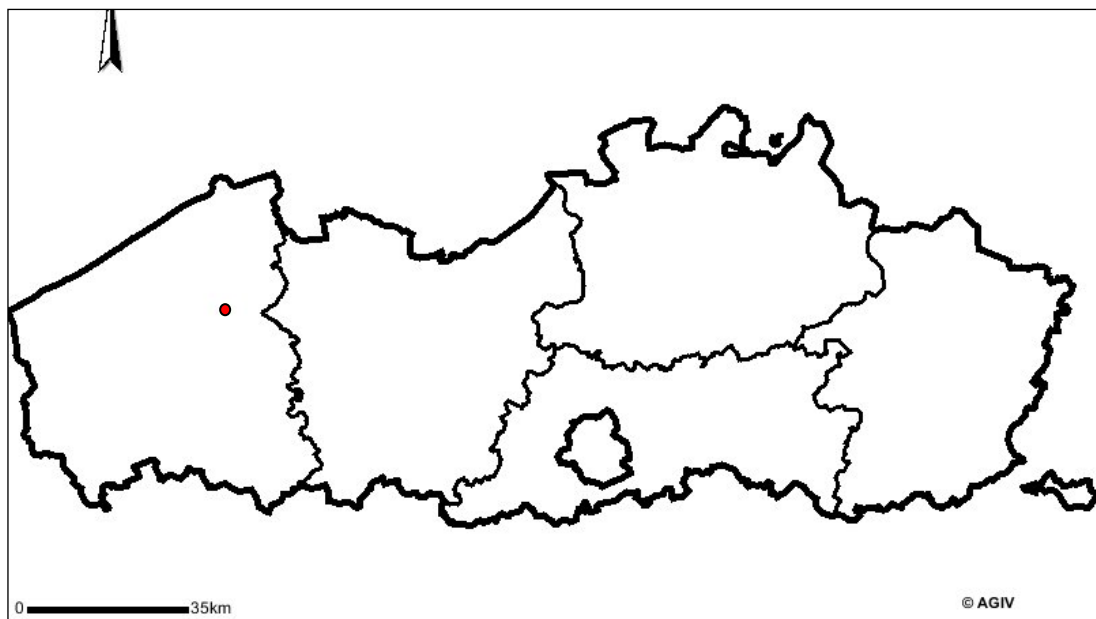

Fig. 1 : situering projectgebied binnen Vlaanderen (bron : www.agiv.be)

Fig. 2 : lokalisatie van het projectgebied op de orthofoto (bron www.agiv.be)

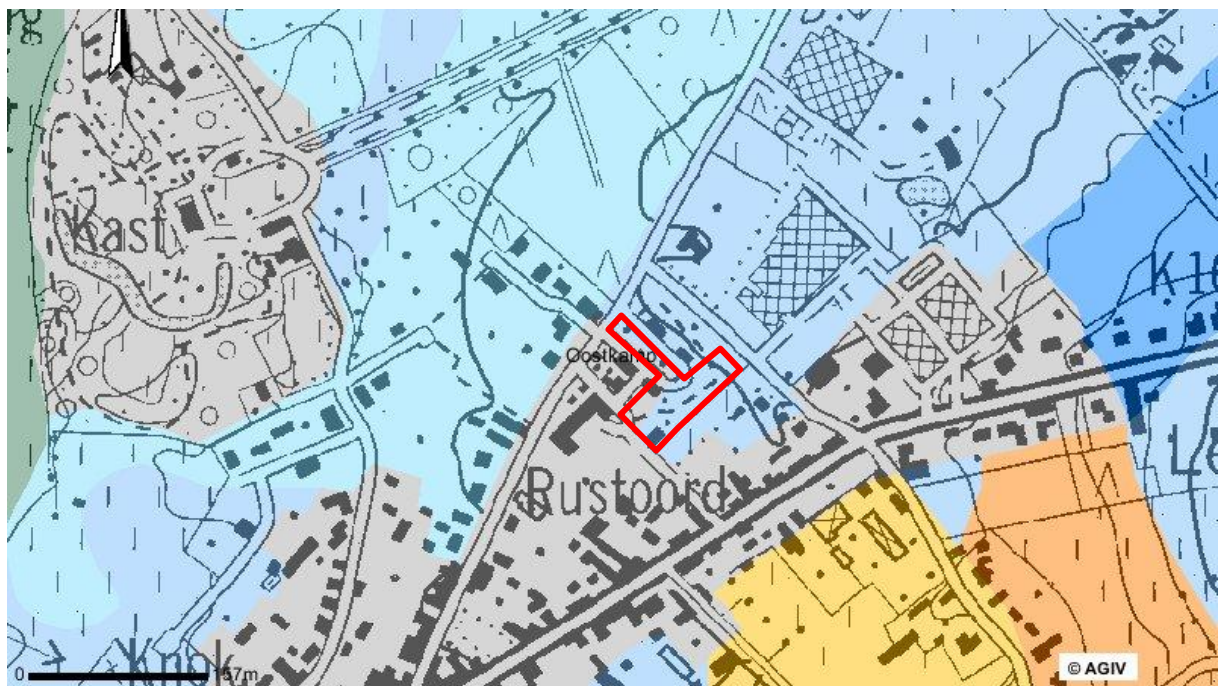

Fig. 3 : bodemkaart van het projectgebied; blauw : Sdh, beige : OB, andere blauwe tinten : droge zandgrond tot natte lemige zandgrond, geel: matig droge lichte zandbodem, oranje: natte zandleembodem. (bron: <http://geo-vlaanderen.agiv.be>)

4. Archeologische voorkennis

De regio ten noorden van het onderzoeksgebied is goed gekend op archeologisch vlak. Zo werd tijdens de opgraving van de site Waardamme "vijvers" een finaal neolithische gebouwplattegrond, een aantal cirkels uit de vroege en midden bronstijd, bewoningssporen uit de ijzertijd, en uit de Romeinse periode een 10tal brandrestengraven, een wegracé en grachten aangetroffen (Demeyere et al. 2004; Demeyere et al. 2006.). In Hertsberge Papenvijvers 3 werd een depressie met een finaal neolithisch pakket en een nivelleringspakket met materiaal gaande van de vroege

ijzertijd tot de vroeg la tène periode onderzocht en te Hertsberge Papenvijvers 4 werd een circulaire structuur uit de bronstijd aangesneden (Sergant et al. 2010). In de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied zijn enkele sites gekend via luchtfotografie. Op de site Waardamme Knok site 3 werd een rechthoek en 2 vage cirkelsstructuren herkend, te Waardamme Schaapsbrug site 2 een cirkelsegment en nog een mogelijke tweede exemplaar en te Waardamme Schaapsbrug site 1 een mogelijke waterput en kuilen (Vandevijver et al. 2009)

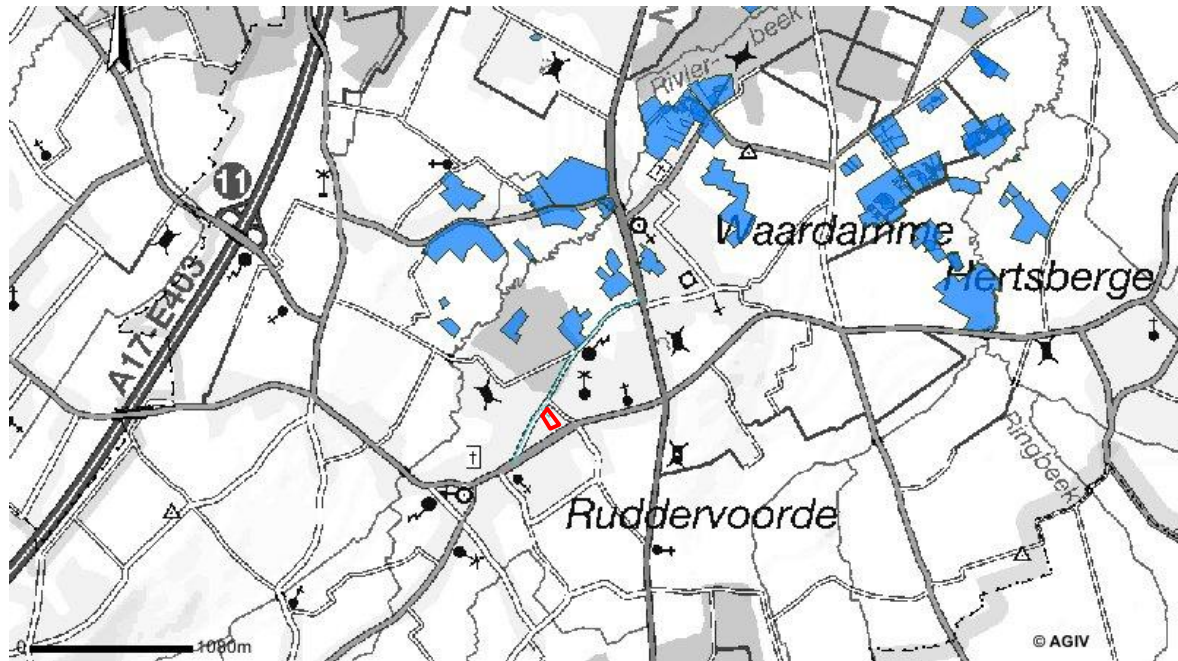

Fig. 4 : uittreksel uit de CAI van de regio Ruddervoorde en Waardamme (bron:CAI - AGIV)

5. Tijds kader

Het vooronderzoek greep plaats op 9 november 2010. De daarop volgende dag werden de sleuven terug gedicht. De rapportage werd uitgevoerd op 12 en 15 november.

6. Methodologie

De totale grootte van het onderzoeksgebied bedraagt ongeveer 0,8ha. In overleg met het Agentschap Ruimte en Erfgoed werd beslist om 0,32ha daarvan effectief te onderzoeken. Zo werd een nog in gebruik zijnde parking en garageboxen binnen het plangebied voorlopig en in afwachting van de resultaten ongemoeid gelaten. Waar mogelijk werden, zoals voorgeschreven, parallelle, continue sleuven met een tussenafstand van maximum 15m as op as aangelegd. Alle sporen en vondsten werden genoteerd en op schaal 1/50^e ingetekend op sleuffiches. De sporen werden tevens manueel opgeschaafd en gefotografeerd. De contouren en de dieptes van de sleuven werden door een landmeter-expert ingemeten. Ook de belangrijkste sporen werden door hem ingemeten. De sporen kregen een tweedelig spoornummer waarbij de eerste cijfers verwijzen naar het sleufnummer en het tweede cijfer slaat op het spoornummer binnen de sleuf (vb. Sp.7-001 = sleuf 7, spoor 1). Per sleuf werden de sporen doorlopend genummerd. De vondsten kregen tijdens de verwerking een oplopend spoornummer. In elke sleuf werden een aantal bodemkundige profielen gemaakt en geregistreerd op foto en op de sleuffiches.

7. Resultaten

7.1 Bodemkundig

De bodem van het projectgebied bestaat uit zandgrond. De ploeglaag was ca. 30 à 60cm dik.

Mogelijk was een plaatselijk een deel van de podzol, de A-horizont, bewaard in sleuf 1c. Het betreft echter maar een klein stuk, omringd door recente verstoringen.

Fig. 5, 6 & 7 : bodemprofielen van sleuf 1 (noordwest), sleuf 3 (zuidoost) en sleuf 4 (zuid)

7.2 Archeologisch

7.2.1 Algemeen

In totaal werden acht sleuven gegraven, goed voor een afgegraven oppervlakte van 0,047ha. Dit betekent dat het 0,32ha grote onderzoeksterrein met een dekkingsgraad van 15% werd onderzocht. In deze sleuven werden naast een grachttraject in het zuiden ook een cluster paalsporen en een gracht waargenomen in het zuidoosten.

Er werd ook na gegaan of het archeologisch niveau onder de parking nog bewaard was. Dit leek inderdaad het geval te zijn, de asfalt ligt ca. 20cm boven het eigenlijke archeologische niveau.

Fig. 8 : bodemprofiel van sleuf 3, tegen asfalt parking aan

7.2.2 Sleuf 3

In sleuf 3 werden een aantal paalsporen (003-01, 003-03 tot en met 003-11) en een grachtfragment (003-02) aangetroffen. Ter hoogte van deze cluster werd de sleuf uitgebreid in zuidoostelijke richting, naar sleuf 2. Dit leverde echter geen bijkomende sporen op. In overleg met Ruimte en Erfgoed werd besloten om de sporen volledig op te graven en te registreren. In totaal werden tien paalsporen en een gracht vastgesteld. De

gracht, die ook doorloopt in sleuf 2 (als 002-01) had een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie en was 46cm diep bewaard. Alle paalsporen hebben een heterogene donkergrijze tot zwarte vulling die sterk gebioturbeerd was. Er werden geen vondsten gerecupereerd. Mogelijk vormen drie paalsporen (003-09 tot en met 003-11) de restanten van een gebouwtje. Deze sporen zijn tussen 6 tot 20cm diep bewaard. Het hypothetische gebouw heeft dan afmetingen van 5,3 op 3m en een noordoost- zuidwest oriëntatie. Dit kan een kruisgebouw zijn, waarvan enkel nog de nokstaanders bewaard zijn, een soort gebouw dat typisch is voor de Romeinse periode (De Clercq 2009, pp. 283-290). Van de overige sporen vallen twee zware paalsporen op (003-04 en 003-08), beiden met een diepte van ca. 40cm. Mogelijk maken deze met de omliggende paalsporen (003-03, 003-05 t.e.m 07) deel uit van een westzuidwest-oostnoordoost georiënteerd gebouwplattegrond. In deze hypothese zouden 003-04 en 003-08 dan nokstaanders zijn en de kleinere paalsporen de wand vormen. Het zou dan kunnen gaan om een inheems-Romeins drieschepig gebouw of om een middeleeuwse gebouwplattegrond. Een gebrek aan manoeuvreerruimte (ten noorden kon niet worden uitgebreid wegens bebossing en bebouwing) verhinderde echter een klare kijk op deze mogelijke gebouwplattegronden. Het feit dat er geen archeologisch materiaal in de sporen werd aangetroffen, maakt een datering bovendien moeilijk.

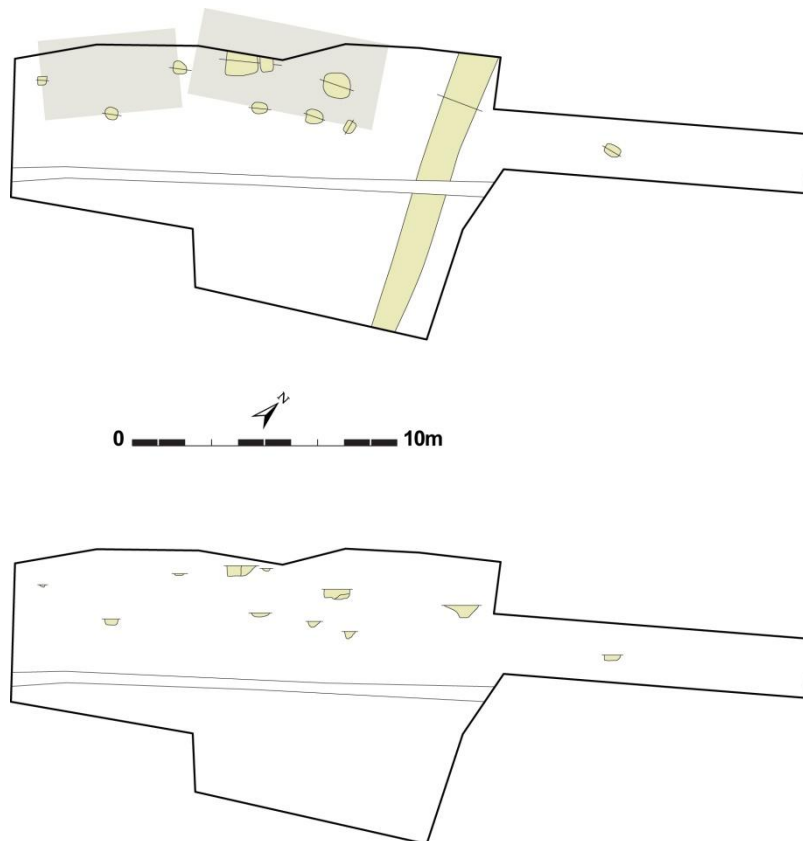

Fig. 9 : detail van sleuf 3, met in het grijs de hypothetische gebouwplattegronden

Fig. 10 & 11 : sporen 003-04 (links) en 003-02 in coupe

7.2.3 Grachtfragment sleuven 04, 05 en 06

In sleuven 04,05 en 06 werd telkens een fragment van een noordoost- zuidwest lopende gracht aangetroffen (004-01, 005-01 en 006-01). De vulling van dit spoor was donkergrijs tot zwart, de breedte 60 à 100cm, met een mogelijke verbreding in sleuf 06 tot 4m. In coupe was deze gracht 36cm diep. Er werd geen dateerbaar materiaal in aangetroffen, noch werden er andere sporen in de nabijheid waargenomen.

Fig. 10 : spoor 005-01 in coupe

7.2.4 Recente sporen

Daarnaast werden in sleuven 1,7 en 8 sporen van recente aard aangesneden.

7.3 Conclusie en interpretatie

Naast een alleenstaand grachttracé in het zuiden van het projectgebied, werd in het oosten ter hoogte van sleuven 2 en 3 een cluster paalsporen en een gracht aangetroffen. Mogelijk betreft het hier de resten van twee gebouwplattegronden. Door de sterke fragmentatie en het ontbreken van vondsten kunnen hier echter geen sluitende conclusies over getrokken worden. De concentratie loopt door naar het noordwesten, waar niet verder kon worden opengelegd. Naar het zuidoosten lijkt deze te stoppen.

8. Conclusies en aanbevelingen

Op de te onderzoeken terreinen werden acht sleuven aangelegd. In het zuiden van het terrein werd over drie sleuven een geïsoleerd grachttraject aangesneden. Deze werd tijdens het vooronderzoek reeds onderzocht, verder onderzoek lijkt dan ook overbodig. In het oosten van het projectgebied werd een cluster paalsporen en een tweede gracht aangesneden. Alle sporen werden volledig opgegraven. Deze concentratie loop door naar het noordwesten, alwaar niet verder kon worden opengelegd. Het is niet duidelijk of deze concentratie ook doorloopt naar het zuidwesten, onder de huidige parking. In ieder geval leek het archeologisch niveau onder deze parking bewaard.

9. Bibliografie

Ameryckx J.B., Verheye W., Vermeire R., 1995, Bodemkunde, Gent.

De Clercq W. 2009, Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de civitas Menapiorum (provincie Gallia-Belgica, ca 100 v. Chr. – 400 n. Chr.). Onuitgegeven doctoraatsscriptie, UGENT, promotor : prof. Dr. A. Bosman, 559p.

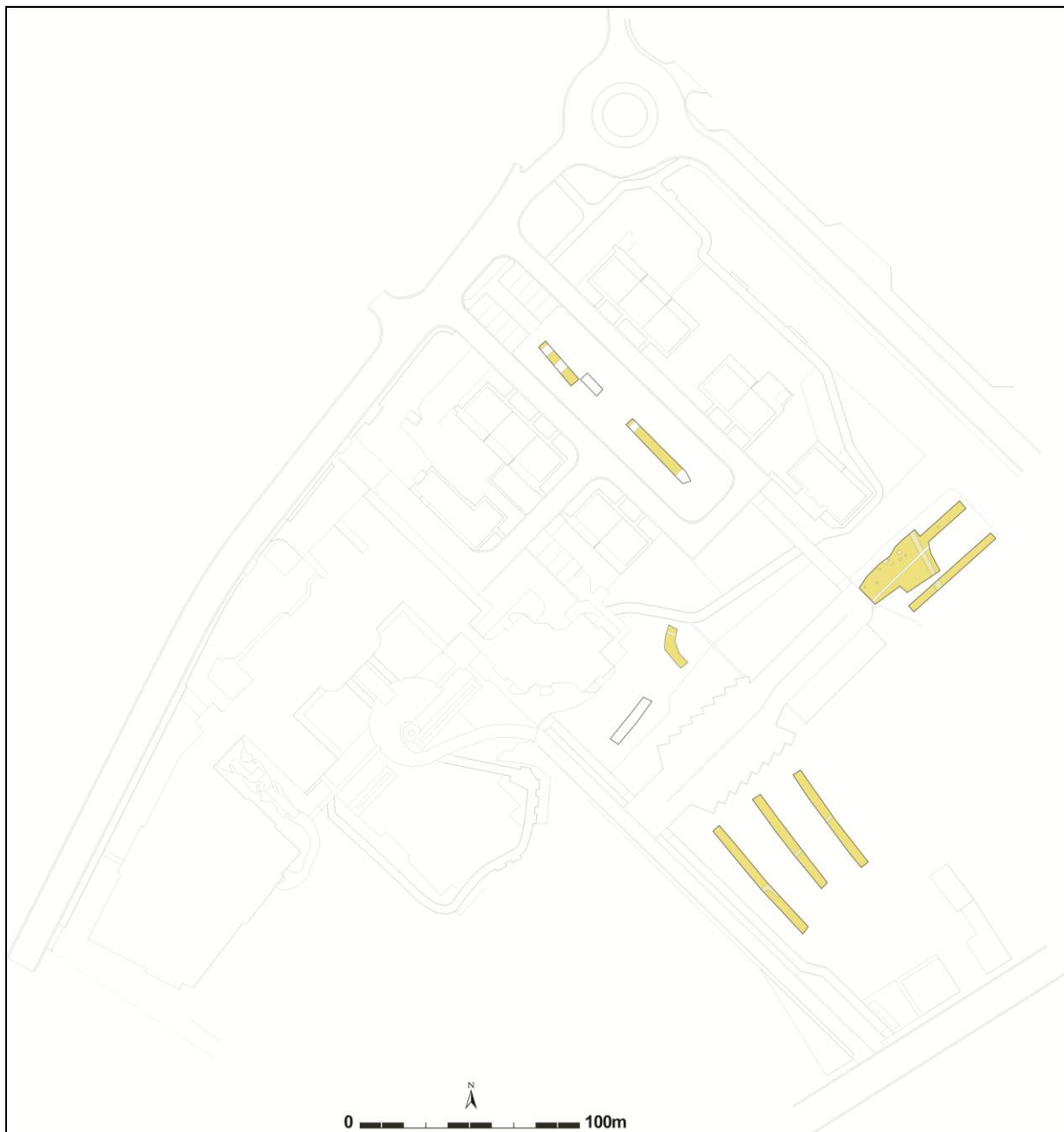
Demeyere F., Bourgeois J. en Crombé Ph. 2004, Plan d'une maison du groupe de Deûle-Escaut à Waardamme (Oostkamp, Flandre Occidentale), in: *Notae Praehistoricae*, 24, p. 167-173

Demeyere F. en Bourgeois J., 2005, Noodopgraving te Waardamme (Oostkamp, West-Vlaanderen): grafheuvels uit de Bronstijd en een bewoning uit de vroege IJzertijd, *Lunula, Archaeologia protohistorica* XIII, pp. 25-30

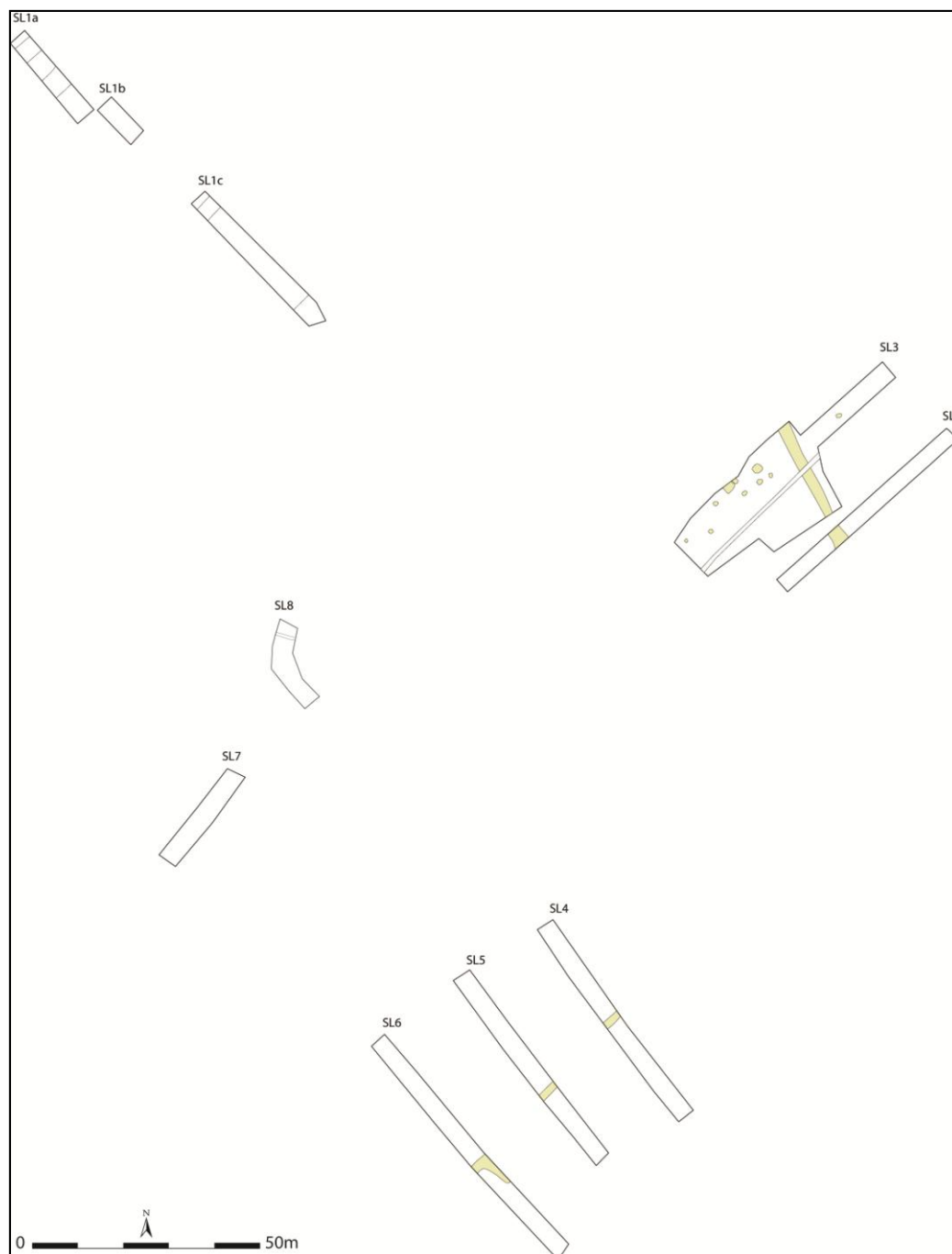
Demeyere F., Bourgeois J., Crombé Ph., Van Strydonck M. 2006, New evidence of the (final) neolithic occupation of the sandy lowlands of Belgium: the Waardame "Vijvers" site, West Flanders, in: *Archäologisches Korrespondenzblatt, Römisch-Germanisches Zentralmuseum Mainz*, jg. 36, 2, p. 179-195.

Van de Vijver M., Dalle S., Sergant J., De Mulder G., Langohr R., Van Meirvenne M., Ameloot N., Simpson D., Saey T., Bourgeois J., Crombé P., 2009. Evaluatie en waardering van de archeologische sites Rooiveld-Papenvijvers Oostkamp (West-Vlaanderen). Juli-November 2008. UGENT Archeologische rapporten, nr. 17.

BIJLAGE 1 : grondplan proefsleuvenonderzoek

BIJLAGE 2 : detail sleuven

BIJLAGE 3 : inventaris sleuven

Sleufnr	Datum	Lengte in m	KV	Sporen	Relevante sporen	Opmerking
1	09/11/2010	32,5	neen		neen	
2	09/11/2010	25	neen	002-01	ja	Ongedateerde gracht
3	09/11/2010	30	ja	003-01 tot 003-11	ja	Ongedateerde paalsporen, gracht
4	09/11/2010	26	neen	004-01	neen	Ongedateerde gracht
5	09/11/2010	25,5	neen	005-01	neen	Ongedateerde gracht
6	09/11/2010	31	neen	006-01	neen	Ongedateerde gracht
7	09/11/2010	12	neen		neen	
8	09/11/2010	10	neen		neen	

BIJLAGE 4 : inventaris sporen

Spoornr	Sleuf	L of diam.	B	D	Type	Materiaal
002-01	2				gracht	
003-01	3	60	50	20	paalspoor	
003-02	3			46	gracht	
003-03	3	50	40	26	paalspoor	
003-04	3	100	100	38	paalspoor	
003-05	3			22	paalspoor	
003-06	3	66	40	16	paalspoor	
003-07	3	30		12	paalspoor	
003-08	3	110		40	paalspoor	
003-09	3	45	30	6	paalspoor	
003-10	3	50	45	24	paalspoor	
003-11	3	10		8	paalspoor	
004-01	4				gracht	
005-01	5		76	36	gracht	
006-01	6				gracht	